

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Lyrik og prosa

Citation: Jacobsen, J. P.: "Lyrik og prosa", i Jacobsen, J. P.: *Lyrik og prosa*, udg. af Jørn Erslev Andersen ; Esther Kielberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1993, s. 237. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacobjp08val-shoot-idm139992589202512/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Lyrik og prosa

At Jacobsens noveller i 1882 kunne opleves som noget helt særligt, bekræftes af en anmeldelse i *Berlingske Tidende* 9.6. En anmelder med signaturen W.H. (dvs. Fr. Winkel Horn) spidder, hvad han kalder en routineret Romanlæser af den sædvanlige Art, der nærmest søger Sensation og Beskæftigelse for sin ørkesløse Phantasi, og som derfor helst holder sig til »gammeldags Romanforfattere«, der »ikke bryde sig meget om Formen, men overvejende holde sig til det Stofflige, hvormed de tidt overlasse Læsere«. En sådan romanlæser vil stå uforstående over for Jacobsens noveller, idet de, uden ensidighed, byder på en fornem formsans, der skaber opmærksomhed hinsides det blot og bart stofflige. Han påpeger, at der i samlingen er tre egentlige noveller, »Mogens«, »Et Skud i Taagen« og »Fru Fønss«, mens resten er skitser; især »Der burde have været Roser« (her: »Fra Skitsebogen«) er et udkast, »der er saa fuldt af stilistiske Finesser, at man hverken faar fat paa dem alle ved at læse det een eller to Gange«.

2. »Haabets Fattigdom«

Novellerne i det lille bind er altså, som W.H. antyder, meget forskellige. »Mogens« og »Et Skud i Taagen« (1875) er de ældste tekster i samlingen, mens skitsen »To Verdener« (1879) er tættere på JPJs sene noveller (de tre øvrige, se nedenfor). »Et Skud i Taagen« har ligesom »Mogens« en udfoldet handlingsgang og er bygget op efter traditionelle episke mønstre, hvor billedsproget tjener den psykologiske karkerskildrings formål.

»To Verdener« er i kontrast hertil langt mere episk fortættet og billedligt sammensat. Den spejler to verdener i hinanden, én dømt til undergang og én hildet i lykke. En spejlende manøvre, der først udkastes billedligt i form af de to grupper huse for dernæst at indgå i spillet mellem de to kvinder i en slags fortælle-mæssigt arrangeret spejling, der fordobler sig i de to kvinders fantasier: i den helbredte kvindes forestillinger om de helbredende kræfter, og i den raske sang om skyggerne derude, der vanker som landflygtige tanker. Novellen afsluttes altså ikke episk, men lyrisk: med en sang, der i sig selv spejlende kaster et fortolkende skær tilbage over skitsens prosadele.

De komplicerede spejlgldninger fremstilles i afgrænsede dele (indledningsbilledet, tiden før og efter helbredelsen, sangen), der forsky-